

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

3. Oppositionum solutio.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

curandi cum causis liberis creatis d. i. q. 2. ubi ex decreto concurrenti de se efficaci determinate ad unam partem, & prædeterminationem illius omne Dei de nostris actionibus iudicium iustum, præmiique, & supplicij nostri pro bene maleque gestis iustitiam euerit, ut ingens absurdum est Patribus deduci ostendimus id quod absurdum reputare non possunt, nisi iuste retributionis bene maleve operantium rationalium creaturarum curam, & providentiam penes Deum esse libere supponerent: videatur præcipue Enochius Ficinens, recitatus ibi cert. i. n. 6. Accedunt testimonia alia plurima, & scripturæ, & Patrum, quæ contr. 7. d. i. pro Dei prædestinatione, & 8. pro reprobatione referimus: quibus, & Dei de nostris actionibus in fieri, & post factum esse providentia apertissime continetur. Demum inducenda hic sunt omnia scripturæ, & Patrum loca, quibus gratia Dei necessitas, cum ad quamvis rectam, & honestam operationem nostram excedendam, cum ad tentationes vincendas, ac tandem in vitæ honestate, ac sanctitate perseverandum contra Pelagianos, & Semipelagianos ab eisdem Patribus aliter: quorum testimonia plurima Deo dante dabimus tom. i. de eunte supernaturali contr. de gratia auxiliante.

3. Porro à ratione ea omnia argumenta pro Dei erga rationales creaturas, earumque actiones specialiter militant, quæ pro veritatibus cunctis nuper memoratis ab scriptura, & Patribus assertis ad nostras citatas contrarietas producemus. Deinde quæ pro Dei providentia de creatis omnibus, & singulis efformanda à nobis sunt, cum à priori ex creatura & Creatoris debito, tum ex recta rerum à Deo conditum dispositione, ordine & conservacione, Etenim qui Creatoris titulo, & quasi iure creaturarum à se factarum omnibus, & singulis providere ut non ipsis, sibi autem, ac perfectionis lux stricto iure debet nobilioribus, ac perfectioribus providere potius debet: quare nec poterit de eis cura neglecta ipsas providentia sua præterire: sunt autem rationales creaturæ omnium quæ à Deo sunt condite, imò & condi ab ipso possunt de genere seu specie sua perfectissimæ: ergo nequeunt in Dei providentia omitti. Hoc argumentum providentiæ Dei de rationalibus intellectualibus creaturis speciale attigit Aristot. 8. Ethicor recitatus à nobis cert. i. n. 4. quamvis ibi de benigna Dei in bene operantes solummodo loquatur, argumento tamen à contrario, etsi ab opposita odiositate, & inimica Dei providentia in improbos evincitur.

4. Vterius eadem Dei providentia erga rationales creaturas probatur: quia Dei rerum conditoris, est illas ad proprias suas operationes, functionesque naturales obundas cum adæquata potentia, plena facultate, & absoluta potestate, de lege ordinaria, ac de se ipso constituit: etsi ex causarum secundarum coniuncto, & exigentia naturali id quandoque possit impediri, ut in monstrosis manifestis effectibus videmus: in quibus etiam Dei providentia valde æqua elacet exigentia naturali causarum secundarum & dispositionum attendens, ut q. 3. videmus. Atqui agentia libera creata de se, ac secundum se solum sumpta cum plena facultate, & adæquata potentia & absoluta potestate ad liberas, & proprias operationes, ac functiones naturales obundas constituta non sunt; neque se in illa possent, semel etiam constituta, constitutæ. Ergo ita illa plena, & absolute potentia libere exercendi suas operationes, & functiones naturales constituitur divinæ providentiæ erit. Minor probatur primo: quia cum agentia creata sint, absque Dei decreto concurrenti cum ipsis nequeunt absolute operari, cuius posito in eorum potestate non est, sed solius Dei provide agentium liberorum exigentiam, vel indigentiam attendentis, & suum concursum cum ipsis præparantis.

5. Secundo: quia, cum agens liberum, quæ tale, eivise voluntas in incognitum ferri nequeat, obiecti, siue amplectendi, siue fugiendi absoluta potestas absolutam illius cognitionem essentialiter claudit, vel requirit: hanc autem nequit voluntas acquirere de primi obiecti cognitione, ad quam nullus voluntatis actus præcedit: unde de primam in negotio quovis humano, etiam naturali, cognitione à Deo esse Patres, Philosophi, ac Theologi omnes fatentur. Insuper neque ad plures subsequentes actus obiecta ita disponi, & occurrere, ut eorum cognitiones menti ingerantur humana potestati subest, sed opus est

Christoph. de Origa, de Deo Pno. Tomus II.

providentia, & dispositione divina: eisque ita positis obiectis, ut naturaliter operentur impedimentorum amotio non penes hominem, sed penes Deum plerumque regulariter est: Absolute verò semper, qui potest causarum naturalium cursum, & dispositionem invertere, ut vel non occurrant, vel impediantur: ac denum ita iam dispositis obiectis, atque ex parte sui, & potentia cognoscitur expeditis eorum exigentiæ, seu indigentia cognita, & præmissa potest Deus concursum suum pro suo arbitratu, vel retrahere, vel exhibere. Ecce quæ ex partibus divina providentia agentibus creatis libetis, ut operari absolute possint, atque de facto operentur necessaria demonstratur.

6. Tercio id ipsum evidens naturalis rationis lumine esse demonstratur. Nulla quippe gentium, adhuc, quæ falsos coluerit Deos, natio fuit, cui ita rationis lumina tenebrefceret, ut à suis quæque Diis precibus, orationibus, hostiisque, & victimis actionum suarum, & effectuum, quos sibi proficuos optabant facilem exitum, ac infortunatorum aversionem, non precaretur; cum tamen nemo, nisi demens proflus, & stupidus aliquid ab alio petat, nisi ab eo, cuius voluntate, industria, dispositione & potestate obtinendum esse cognoscat: ergo rationis naturalis ductu notum hominibus, adhuc barbaris cunctis, est nostrarum actionum, & effectuum fortunatorum eventum, ac infortunatorum aversionem penes Dei potestatem, voluntatem, & dispositionem esse: quod ipsum est Deum rationalibus creaturis tam de earum actionibus quam de effectibus, & eventibus omnibus eas contingentibus providentem fateri. Simile argumentum est gratiarum actione, tam particulari, quam sacrificiis publicis ad eam publice Diis suis habendam, & profitemdam pro felici actionum, & effectuum eventum, apud gentes omnes deputatis. Nemo enim nisi infans, & vecors, ei cuius voluntate, potestate, & dispositione faustum aliquid sibi obtinisse, vel à se infautum diuertisse non iudicat, gratias agit, aut refert.

CERTAMEN III.

Oppositionum solutio.

1. EX dictis specialis contra divinam providentiam, erga rationales, & liberas creaturas, earumque actiones, & effectus, seu eventus difficultas ab Euripide, & Menandro excogitata, ac recitata cert. i. n. 1. facile complatur. Etenim mentique in unoquoque est, tot tantaque deficiunt, ut sibi suisque rebus provideat, quos, quantaque recensuimus cert. 2. n. 4. & 5. obicitur autem specialis in re præfenti difficultas alia, quæ Epicuro, & providentiam Dei absolute negare fecit telle Nemesio cit. c. 4. de animæ facultatib. col. 2. & Saluiano 1. de provid. col. 2. ex misera tristique bonorum, hilarique, & opulenta in hac vita impiorum fortuna: quod & Aristot. 8. Magnor. moral. ante med. prosperos, aduersosque eventus nostros fortunæ adscribere, divinæque providentiæ subtrahere, fecit, ita enim scribit. *Tantum Dominum præsumimus Deum, ut bona, malaque meritis distribuatur. At fortuna, quæ quæ à fortuna, tam vere, quam ut fors tulerit, sunt: quod si eiusmodi Distributori Deo adscripsimus, malum eum iudicemus faciemus, neque iustum id nefas Deo deputare. Et sane in eam incidens difficultatem David Psalm. 72. pene metos, pedes suos, ait, ut pene in viam impiorum, Deo de nobis nostrisque rebus providentiam negantium, abiret.*

2. Respondit tamen difficultati, illam tam diu persistisse: donec interem in Sanctuarium Dei, cælum nempe, æternæ nostræ beatitudinis sedem, & intelligam in novissimis eorum: scilicet non in præsentibus (ut August. ibi) sed in iis, quæ ipsis à morte perpetuè atque interminabili malo in vita actorum supplicio evenient: Cuius magnitudine, & æternitate temporalis bonorum, & felicitas, & duratio evanescit, inquit, ut tunc etiam, Domine, cum eis bona illa, quæ adeo infautum exitum præ eorum abusu, & nequitia habuerunt, vel donabas, vel permittebas, non tam beneficis in eos, quam illufor habendus esses, & impostor prestigiosus, si mens nostra à tua bonitate, & ipsorum malitia

liua diuertat: eam sane vim & emphasim versus sequen-
tis verba habeat, *verumtamen propter dolo: eorum posui-
sti impouisti eis: deieceris eos, dum alienarentur*, vt breui
instantanea, quasi phantastica, sicutaque solum, felicitate
ad solidam adeo: ac eternam poenae calamitatem deuene-
runt: vt versu 20. concludit, *velut somnium surgentium Do-
mine in ciuitate tua imaginem ipsorum ad nihilum redi-
ges*. Deinceps vero sua in aerumnis passenter receptis, quin
à Deo per impietatem discederet, felicitate exultat, ac
subdit: *Quid mihi te est in caelo? aut à te quid volui
super terram? Defecit caro mea, & cor meum, Deus cordis
mei: & pars mea Deus in aeternum.*

3. Itaque, etsi temporalia infortunia, & mala, mala qui-
dem physica sint, & quandoque à Deo vt diximus in deli-
ctorum poenarum impiis, & eorum correctionem simul, vbi
ei adhibendae locus datur, nec morte in poenitente aeternae
impiorum poenae continuato iunguntur: contra vero
bona temporalia bona physica absolute sint: cum vitæ ta-
men alterius bonis, vel malis comparata, nec bona nec
mala estimari debent: nisi, quatenus alterutra aeternis,
vel malis vel bonis inseruntur: neutraque condignitatem,
aut æqualitatem meriti, & dignitatis sanctorum, nec de-
meriti, & indignitatis impiorum pertingat, vt in eis di-
stribuendis meritorum, demeritorumque ratio à supremo
iudice Deo haberi debeat. Tum quia vtrique temporalia,
nec meritum, nec demeritum æquantur: tum quia, & vtra-
que indifferenter ad iustitiam, & impietatem, ac subinde
ad propriam & æquam meriti iustorum, & demeriti impio-
rum mercedem conducunt. Ex quibus manifeste deducitur:
expertam distributionem bonorum temporalium ple-
rumque malis, & perditis hominibus, ærannarum piis, ac
iustis à volente etiam, nec solum permittente, Deo inte-
gritati iudicii eius non derogare: cum neque in materia
propria, & determinata præmij, & poenae actorum ab ipsis
ea inæqualitas sit, nec in absolute inæstimabilibus, vt
bonis, & malis, nisi hominum rectus vsus, vel abusus illo-
rum accedat. Quin imò, cum Deus iudex iustus necessarius
sit, ex ea inæqualitate partitionis temporalium à Deo
faciente, & volente etiam plerumque, & animi nostri im-
mortalitas inde in primis (neque iudice vnice) demonstra-
tur, & alterius vitæ iudicium, nec multò obcurius, & lon-
gius corporum nostrorum refectio: vt meritorum demer-
itorumque comites, præmij, aut supplicij comites sint.

4. Inde etiam Ecclesiast. 9. *Omnia in futurum incerta
seruari proponit, & ex prospera malorum, & aduersa bene
meritorum fortuna fusè perpensa probat, ac si diceret, in-
quit Hieron. Hac autem sunt incerto statu feruntur omnia
& non est in presenti retributio meritorum, sed in futuro:*
Idemque argumentum futuri in altera vita præmij ex ead-
em difficultate breui sed viuide præstet. Itai. 4. 5. *Va qui cor-
radicia facit sibi, testa de famula terra. Nunquid dicit lu-
rum figulo suoc quid facis? & opus tuum ab quo manibus est:*
Septuaginta. *Nunquid arans arabis terram tota die? quam
lectionem secutus, & interpretatus est Cyrill. vt sensus sit:*
non semper iustos laboraturos laboribusque adeo exer-
cendos sine fructu, & præmij quiete, quæ à laborantibus,
non vesanis, labore, & sperantur, & tempore messis perci-
piuntur: subiungunt continuo. *Nunquid dicit lutrum fi-
gulo, &c.* iuxta vulgatam lectionem recitatam. Itaque
eius loci sensus genuinus, & litteralis Cyri Christum figu-
rantis, & Christi ipsiusque, & aduentus, & euentus hic
prænuñciatus est. Hominem à Deo factum, ipsius præ-
sertim, vel professione cultorem vel vita, quantumvis
temporalibus ærumnis oppressum, de Deo quasi de impo-
tente, & manco, vel incurio operis sui, & qui ad propriam
illius perfectionem, & felicitatem, & laborum præmij
& requiem, vel nequeat, vel negligat perducere, non nisi
impie, ac nefarie querulum esse posse: maxime, cum videat
Deum populo in captiuitate Babylonica seruitute dura, &
calamitatibus oppresso, & quasi à se reiecto, & neglecto
de Cyro libertatis eorum alferre, atque ad proprias sed-
es, æquiem, bona, & splendorem restitutoris prouidisse: ac
insuper de Christo, per Cyrum figurato, populi sui à serui-
tute, atque ærumnis peccati, & Diaboli in libertatem filio-
rum Dei vindice, & alferre: quare n. 11. subdit. *Hac dicit
Dominus Israel, Plastes eius ventura interrogare me super
filios meos, & super opus manuum mearum mandare mihi:*
non præsentibus afflictionibus, calamitatibus solummodo
intenti quorum suam in posterum curam recenditis om-

nibus, caelo terra, ac reliquis, quæ in hominum commoda
formauit & futuris eorum felicitatibus prouidentibus
deinceps demonstrat. Nec minus difficultate perpensa
capite 1. Habacuc eandem solutionem deit sub capite
finem, & toto cap. a. expenditurque, & datur laque libris
Machabæorum.

5. Eandem rationem & solutionem præfaram diffi-
cultatem incurrens Plato in Phædone, siue de anima veritas
finem est allecutus. Si enim, inquit, mors esset, dissolutio,
ac discessus: id lueri ferrent mali: quod per mortem, & à
corpore, & à sua ipsorum improbitate vna cum anima
liberarentur. Nunc vero cum hac immortalis esset videat-
ur nullum aliud finem ipsi refugium, neque solus à ma-
lis præter quam, & optima & sapientissima sit. Sicut
post hac, & libera à peccatis perisset, ac vicem pro so-
ne gestis recipiat. Mirum obinde non erit Spiritu Sancto
plenum Paulum ex eadem difficultate future vitæ
iudicium, & præmia poenaeque demonstrasse veris
illis 1. Corinth. 15. si in hac vita tantum in Christi
resurantes sumus miserabiliores sumus omnibus hominibus, vt
bene ibi Chrysost. Theodoret. Theophilast. Hieronymus,
Ambrosius, & Anselm. Clem. Rom. 3. recognoscit, circa mod.
Hoc ipsum quod in presenti vita non reddatur quicquid
pro actibus suis fidem in dubitabilem facit sciendum, Deo
esse iustum, quod iudicium erit. Cyrill. Hierolym. Co-
r. thesi 18. col. 1. sic alterius vitæ iudicium probat. *Res-
pice autem, & istud multi homicida in lecto in pace
functi sunt, vbi igitur Dei iustitia? sepe autem qui im-
munda quinquaginta parauit, semel tantum capere po-
tuitur: vbi igitur illorum quadraginta nouem poenae do-
bit, nisi post hanc vitam fuerit iudicium, & retributio?*
Eadem fere Isidorus Pelusiota libro 3. epist. 154. Nunc,
eandem iambico de seipso aduersus inuidios in idem argu-
mentum ita scribit.

*Ac dignitatis ordo iustus disparis.
Graue aliter esset rebus hic duris premi,
Nisi summus olim videret talis Deus.*

Pluraque alia in idem subnequit Chrysost. tom. 4. 1. 2.
Corint. 4. homil. 9. in moralib. sub init. etiam de iudicio
sic accipio sermonem. *Quomodo inquit? interrogat: ut
tu vero responde iustus est hic Deus, & iuxta meritum re-
tribuit vniquique: vel non secundum meritum? & in-
stos vult saliciter agere, & delicta videri bonis autem in alio
esse minime inquit. Nec enim homo pateretur retribui bonis
bene hic operati fuerint bonis fruuntur: vbi autem malis
rarit: nisi futura sit vita quadam post hanc, & vniuersal.
Consonat sibi 2. ad Timot. 1. homil. 3. ante medietatem,
orat. 4. de prouid. seu de fato 1. 1. homil. 4. de Lazaro circa
med. & tom. 2. in 2. ad Philip. sem. 6. fin. 2. ad Timot.
homil. 8. sub initium moral. Quibus addendi Petrus 1.
aliqui ad memorata Pauli loca præferunt 1. Corint. 15. &
alia ex Ecclesiast. & Psalmista non interpretantes solus,
sed cursim attingentes, sicut ad illam Hieron. 12. *Quare
vita impiorum prosperatur? & Habacuc. 1. Quare respicit
super iniqua agentes, & taces deo uolante impii iustitiam
se? & alia c. 2. speciatim Aug. num. 1. citatus in Psalm. 71.
& lib. 20. de ciuit. cap. 28. sine tract. 25. in Ioan. colom.
penult. & 28. sub med. eandem rationem expresse: Ado-
nagoras, inde, & iudicium, & retributionem ad æternam
vitam deducens.**

QVÆSTIO III.

De Prouidentia erga prauas actiones.

AD Prouidentiam diuinæ de creaturis reationalibus illi-
sumque liberis operationibus hæcenus à nobis ex-
scripturæ Philoſophorum & Theologorum concordat scien-
tia asserre & demonstrare, plenam intelligentiam
quomodo illa circa actiones prauas, quæ non, ab in-